

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 6

*Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Державне управління: стратегія і тактика
формування сучасного фахівця”,
м. Київ, МАУП 29 жовтня 2011 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2011

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 28.09.11)*

Редакційна колегія

М. Ф. Головатий (голова), д-р політ. наук, проф., *В. В. Омельчук* (заступник голови), канд. іст. наук, *П. Ф. Вознюк* (відповідальний секретар), канд. політ. наук, доц., *І. П. Бідзюра*, д-р політ. наук, проф., *П. П. Гай-Нижник*, д-р іст. наук, старш. наук. співроб., *Ю. О. Куц*, д-р наук держ. упр., *І. П. Лопушинський*, д-р наук держ. упр., проф., *В. М. Піскун*, д-р іст. наук, старш. наук. співроб., *Я. Ф. Радиш*, д-р наук держ. упр., проф., *І. В. Розпутенко*, д-р наук держ. упр., проф., *Г. П. Ситник*, д-р наук держ. упр., проф., *П. К. Ситник*, д-р філос. наук, проф., *Ю. П. Сурмін*, д-р соц. наук, проф., *В. В. Утвенко*, канд. іст. наук, доц., *М. В. Чечетов*, д-р наук держ. упр., проф., *Н. П. Ярош*, д-р наук держ. упр., *Н. М. Чернуха*, д-р пед. наук, проф.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності: [зб. наук. пр.] / МАУП. —
С76 К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011 —

Вип. 5 : Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. “Державне управління: стратегія і тактика формування сучасного фахівця”, м. Київ, МАУП, 29 жовт. 2011 р./ редкол.: М. Ф. Головатий (голова) [та ін.]. — 2011. — 428 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

І. М. Воробйова

Методи подолання
кризи легітимності влади..... 132

І. М. Николін

Бар'єри міжособистісного спілкування
та їх вплив на соціалізацію особистості..... 134

М. О. Левченко

Аналіз і прогнозування
економічного потенціалу підприємства
з позицій системного підходу..... 138

І. М. Найдьонов

Наукова організація
підготовки менеджерів..... 143

Ф. М. Медвідь**Л. М. Техмурова**

Місцеве самоврядування в Україні:
питання теорії та історії..... 147

Н. О. Кочерова

Кримінально-правова характеристика
вимагання (за ст. 189 КК України)..... 151

О. В. Зотов

Особливості управління
державними проектами..... 154

М. В. Москальов

Психологічні особливості
рівнів розвитку когнітивного
компоненту психологічної готовності
майбутніх менеджерів
до управління змінами в організації..... 156

В. В. Галайдюк

Основні аспекти формування
регіональної молодіжної політики
в період трансформаційних змін..... 164

К. О. Петракова

Соціально-економічні аспекти
трансформаційних реформ..... 169

С. В. Білецький

Адміністративно-правова реформа
як передумова дієвої публічної влади..... 172

А. В. Гольоса

Торгівля людьми як глобальна проблема
XXI століття..... 175

Ю. В. Гоцуляк

Місце та роль державних установ
для розвитку правової держави
в роботах П. І. Новгородцева..... 179

А. В. Гнилозубенко

Доктрина розподілу влади..... 182

А. О. Куртакова

Державне управління
у сфері охорони праці: розвиток
та перспективи вдосконалення..... 185

О. В. Котеньова

Політика державного управління
у сфері господарювання
в умовах ринкової економіки..... 192

С. С. Маяковський

Механізм фінансового забезпечення
регіональної політики єс..... 195

Л. А. Сокур

Впровадження навчального курсу
«державна політика у сфері діловодства»
як запорука розвитку особистості
фахівця та його професійної
компетентності..... 197

І. Проценко

Парадигма сучасної бізнес-освіти:
управління системою підготовки сучасного
лідера (на прикладі українського
народного університету МАУП)..... 201

О. О. Воронятніков

Організація системи урядових органів
публічного управління..... 205

В. В. Бірюкова

Розвиток управління як передумова
розвитку навчального закладу..... 207

О. В. Лапочкін

Проблеми реформування
методів управління безпекою
державного руху..... 212

В. А. Гудов

Атомний аспект міжнародних відносин
(атомний вимір "human security")..... 217

В. Г. Гуров

Основні підходи для вирішення проблем
складання арбітражних застережень..... 221

М. Л. Семенюта

Спадковість зовнішньої політики Румунії..... 224

І. Алмаші

Транскордонний вимір міжнародних
відносин..... 228

Л. О. Глушко

Психологія впевненості як наслідок
інтеріоризації соціального досвіду
та праксиологія творення параметрів
соціуму та держави..... 233

Н. С. Задорожня

Проблемні питання визначення
категорії «інвестиції»
за законодавством України..... 237

М. О. Мороз

Державна політика щодо правового
регулювання відносин власності в Україні..... 240

БАР'ЄРИ МІЖОСОБИСТИСНОГО СПІЛКУВАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ

Становлення і розвиток української державності, вип. 6, с. 134–137

У соціально-психологічній теорії соціалізації фундаментальним є поняття розвитку особистості. При цьому в різних визначеннях на процес соціалізації, його функції і механізми, виокремлюються дві принципово відмінні ідеології: дозрівання (З. Фрейд, Е. Еріксон, Ж. Піаже, Л. Колберг) та індивідуального шляху розвитку (Л. Шеррод, О. Брім-молодший).

Перехід від уявлень про нормативність процесу соціалізації та її поетапної вікової структури до ідеології плюралізму означає визнання можливості варіантів і у процесі, і в результатах соціалізації індивіда.

“Аналіз процесу соціалізації в епоху кардинальних соціальних змін ще раз підтверджує обмеженість і неадекватність спроб побудови моделі процесу ідеальної соціалізації, а нова теоретична парадигма виявляється значно більш адекватною, адже входження у змінюваний і непостійний соціальний світ, безсумнівно, має свої специфічні особливості” [1, 152].

Найважливішою із цих особливостей є те, що головним психологічним механізмом формування власної, внутрішньо сприйнятої позиції стає вибір особистості — чи то на рівні суспільства, групи, чи самого індивіда.

Саме завдяки дії цього механізму людина виявляється здатною пристосовуватися до все нових і нових для неї ситуацій, тобто адаптуватися до кон-

кретних умов надзвичайно динамічного, багатозначного реального світу.

Сучасна психологія не розглядає соціальну дійсність як статичний стан, адже “... вона відбувається, а не існує; вона складається із подій, а не з об'єктів”, — пише польський соціолог П. Штомпка [7, 83].

Виходячи з ідеї суспільно-історичної природи психіки, Л. Виготський розглядав два напрями розвитку дитини: природне дозрівання і оволодіння культурними способами поведінки і мислення, притаманне їй як істоті соціальній, як представнику *роду людського*. У міру розгортання цього процесу відбуваються своєрідні переходи від однієї системи активності (тваринної) до іншої (людської), з поступовим розширенням вживання як природних органів, так і штучних знарядь.

Принципову відмінність поведінки людини від поведінки тварин вбачав він в тому, що дитина людини вже з перших місяців свого життя починає оволодівати такими засобами спілкування, як мова, проходячи різні стадії — від сприймання мови дорослого, який користується мовою для керування діями дитини, до такого рівня розвитку, коли дитина сама стає суб'єктом впливу на інших за допомогою доступних їй мовних знаків і значень. Потомство людини не наділено від народження генетичними програмами, які б дозволили їй жити й успішно розвиватися відповід-

но до вимог суспільства і власної потреби самоактуалізації. Але воно має *здатність*, взаємодіючи з іншими людьми, засвоювати і привласнювати соціальний досвід, керуючись у своїй поведінці не лише власними інстинктами й потребами, але й інтересами, устремліннями, очікуваннями тих, хто вже став повноправним членом соціуму і може слугувати за зразок. Здатність змінювати себе і свою поведінку, щоб діяти “в унісон” із найближчим оточенням, та відповідно із задоволенням своїх потреб, розглядається в психології як специфічна властивість соціальності людини.

Зауважимо, соціальність людини в момент її появи на світ практично наближається до нуля, але потім істотно і дуже швидко зростає, якщо розвиток відбувається у відповідному соціальному середовищі — в оточенні людей, під їх багатогранним впливом на дитину та активному реагуванні дитини у відповідь. Вікові особливості поведінки, а також типові особливості дитячого розвитку визначаються різними формами поєднання обох його ліній — органічної і культурної, в єдиний процес. “Вростання нормальної дитини у цивілізацію постає звичайно як єдиний сплав з процесами” її органічного дозрівання [2, 45]. Обидва плани розвитку — природний і культурний, збігаються і зливаються. Обидва ряди змін взаємопроникають один у другий і утворюють, власне кажучи, єдиний ряд соціально-біологічного формування особистості дитини.

Оскільки органічний розвиток відбувається у культурному середовищі, він перетворюється на історично обумовлений біологічний процес. Разом із тим, культурний розвиток набуває цілком своєрідного та ні з чим не порівняного характеру, оскільки він перебігає одночасно і злито з органічним дозріванням, оскільки носієм його є організм дитини, який росте, змінюється, дозріває” [3, 31].

Варто зазначити, кожна особистість засвоює отримані від життя уроки на свій лад, при цьому досвід, що накопичений у такий спосіб, непомітно стає частиною її самої, перетворюючись на суб’єктивний досвід — основу психічного розвитку людини від народження до смерті.

Людина — істота соціальна, суспільна, а це означає, що від початку свого існування і впродовж усього життя ми оточені собі подібними, адже включені у різні соціальні взаємодії. Перший досвід соціального спілкування людина здобуває до того, як навчиться говорити. З роками, чим старшими ми стаємо, тим більше спілкуємось з тими, хто нас оточує, отже зростає і наш досвід спілкування та взаємодії з різними людьми.

Міжособистісне спілкування є невід’ємною складовою людських стосунків. У процесі спілкування формуються не лише пізнавальні здібності людини, а й інтегральні складові психічного життя: самооцінка, усвідомлення власного “Я” і відчуття його тотожності в будь-яких життєвих ситуаціях, виробляються критерії ставлення до інших людей тощо.

Ефективне міжособистісне спілкування залежить від того, наскільки люди бажають спілкуватися, сприймають та розуміють один одного. Чим раніше людина зрозуміє необхідність уміння ефективно спілкуватися та почне працювати над розвитком такого уміння у себе, тим більше досвіду вона отримає у процесі життя та раніше почне втілювати своє уміння в практичній діяльності.

В умовах людської комунікації можуть виникати зовсім специфічні комунікативні бар’єри. Вони мають соціальний або психологічний характер. З однієї сторони, такі бар’єри можуть виникати через відсутність розуміння ситуації спілкування в більш глибокому плані, що існують між партнерами. Це мо-

жуть бути соціальні, політичні, релігійні, професійні відмінності, які не тільки породжують різну інтерпретацію цих самих понять, які використовуються в процесі комунікації, а й зовсім інше світосприйняття, світорозуміння, світобачення. Такого роду бар'єри породжуються об'єктивними соціальними причинами. Звісно, що процес комунікації здійснюється і за наявності цих бар'єрів: навіть військові супротивники ведуть переговори. Але вся ситуація комунікативного акту значно ускладнюється завдяки їх наявності.

З іншої сторони, бар'єри при комунікації можуть мати і чітко виражений психологічний характер. Вони можуть виникнути або внаслідок індивідуальних психологічних особливостей (наприклад, надмірна скромність одного з них, скритність, тобто наявність риси, яка називається "некомунікабельність"), або коли склалися між тими, хто спілкується, психологічні відносини особливого роду: неприйнятність у відносинах один одного, недовіра тощо.

Необхідною умовою ефективної соціалізації в умовах міжособистісного спілкування є наявність зворотного зв'язку. Йдеться про взаєморозуміння, тобто про розуміння іншої людини. Взаєморозуміння між особистостями розглядають як стан внутрішньої згоди, який має певні особливості, зумовлені характером і умовами спільної діяльності.

Процес соціалізації в міжособистісному спілкуванні може супроводжуватися конфліктами, які нерідко провокують негативні емоції і позначаються на спільній діяльності особистостей. У процесі спільної діяльності конфлікти спричиняють, як правило, предметно-ділові розбіжності й розбіжності особисто-прагматичних інтересів. Якщо переважають предметно-ділові суперечності, конфлікт здебільшого не призводить до розриву міжособистісних сто-

сунків і не супроводжується нагнітанням емоційної напруженості та ворожості. Коли суперечності виникають у сфері особистісно-прагматичних інтересів, то вони легко переходять у неприязнь і ворожнечу. Трапляється, що особистісно-прагматичні розходження прикриваються предметно-діловими суперечками або тривалі предметно-ділові суперечки поступово породжують особисту неприязнь. Усі ці варіанти конфлікту створюють для особистості несприятливий морально-психологічний клімат, що знижує інтерес до спілкування, негативно позначається на процесі соціалізації.

Усе це дає змогу розглядати процес соціалізації особистості в діяльності і як окремий випадок спілкування, і як особливо організоване спілкування, під час якого відбувається управління пізнанням, засвоєнням суспільно-історичного досвіду, соціально-психологічне відображення, відтворення і засвоєння усіх видів діяльності та реалій мікросоціуму. Соціально-психологічні характеристики діяльності особистості охоплюють також особливості міжособистісного спілкування у соціальній групі.

Таким чином, нині процес соціалізації молоді ускладнюється переоцінкою традицій, норм і цінностей. Якщо раніше молодь спиралася на досвід попередніх поколінь, то тепер їй доводиться творити новий соціальний досвід, покладаючись переважно на себе, що значною мірою зумовлює суперечливі тенденції у її свідомості та поведінці.

Література

1. Андреева Г. М. Социальная психология: Учеб. для высш. учеб. заведений. — М.: Аспект Пресс, 1999. — 376 с.
2. Ануфриева Н. М. Соціальна психологія: навч.-метод. Комплекс / Ануфриєва Н. М., Зелінська Т. М., Турина О. Л. — К.: МАУП, 2006. -200 с.

3. *Волянська О. В., Нікояєвська А. М.* Соціальна психологія: Навч. посіб. — Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. — 160 с.
4. *Ефимова Н. С.* Психология общения. Практикум по психологии: Учеб. пособие. — М.: ИД "ФОРУМ": ИНФРА-М.
5. *Коваленко О. Г.* Атракція як феномен міжособистісного спілкування // Практична психологія та соціальна робота, 2007. — № 2. — С.44–48.
6. *Костриця Н. М., Свистун В. І., Ягулов В. В.* Методика навчання студентів спілкуванню в управлінській діяльності.: Навч. посіб. — К.: Центр навч. л-ри, 2006. — 272 с.
7. *Куницьна В. Н., Казаринова Н. В., Погольца В. М.* Межличностное общение: Учеб. для вузов. — СПб.: Питер, 2001. — 544 с.: ил. — (Сер. "Учебник нового века").